

Pablo Ramírez. Artista essencial

Pablo Ramírez Díaz (Linares, 1926 - Jaén, 1966) fou un il·lustrador, escriptor i dissenyador que treballà en diferents editorials barcelonines dedicades a la literatura infantil i juvenil.

Va començar a treballar com a dibuixant a la revista *Maravillas* el 1947. El 1949 s'instal·là a Madrid per realitzar els estudis de direcció artística a l'Instituto de Investigaciones y Experiencias Cinematográficas del Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Mentrestant, va col·laborar com a dibuixant a la revista *Chicas*, entre el 1950 i el 1952.

En traslladar-se a Barcelona el 1953, Pablo Ramírez decidí dedicar-se principalment a la il·lustració editorial. És en aquest àmbit on desenvolupà una activitat professional més prolífica (dècada dels cinquanta i seixanta), i en què el seu estil es va convertir en el referent d'una època de la il·lustració de llibres infantils i juvenils.

Col·laborà amb editorials catalanes com Cervantes, Hyma, Roma, Cid i Timun Mas, però, sobretot, per a Juventud i Molino. S'especialitzà tant en la il·lustració de contes infantils i clàssics, com ara *Caperucita Roja* o *Cenicienta*, com en la realització de cobertes per a llibres juvenils i d'adults, de les quals cal remarcar les de les obres d'Enid Blyton, Richmal Crompton, Emilio Salgari, Zane Grey o Agatha Christie.

L'artista va començar a compaginar l'escriptura i la il·lustració en el seu conte *Wa O'Ka* (1959), publicat primer a Espanya i després als Estats Units, així com en les obres *El hijo del sheriff* (1961), *Manuelito, el niño navajo* (1963); *Robin Hood* (1964) o *El niño del tiempo* (1964). El seu llibre *El paje de los Reyes Magos* (1964) va ser portat al cinema. També va il·lustrar *Color de fuego*, de Carmen Kurtz, llibre que guanyà el Premi Lazarillo de creació literària l'any 1964.

El fons de Pablo Ramírez va ingressar a la Biblioteca de Catalunya entre el 2010 i el 2017, gràcies a un donatiu dels seus fills; inclou documentació diversa que va des d'una àmplia mostra d'obra impresa i arxiu personal, fins a més de vuit-cents esborranys i dibuixos originals, realitzats entre els anys 1949 i 1966, gairebé una trentena de proves d'impremta i documents impresos (nadales, quaderns per acolorir, etc.). Aquests documents representen un conjunt que ajuda a construir una panoràmica força completa de l'obra de l'autor, que va ser un innovador en la il·lustració infantil, amb una estètica gràfica estilitzada, de colors plans i solucions geomètriques, i que en els treballs per al públic juvenil i adult va destacar per un registre realista sotmès a la fotografia, sovint a l'expressionisme dramàtic i a les seqüències cinematogràfiques.

La present exposició ens convida a fer un recorregut per la rica trajectòria de l'artista: els primers temptejos amb el còmic i la passió pel *western*; les col·laboracions gràfiques a la premsa juvenil; la il·lustració i el disseny de llibres infantils; els llibres d'autoria integral (text, il·lustració i disseny); el treball de portadista, de clara inspiració cinematogràfica, i una mostra d'alguns materials efímers que es troben al fons de la Biblioteca.

Sílvia Ferrer i Roser Pintó, Unitat Gràfica
Pilar González, Secció de Col·leccions Generals
Josep Antoni Tàssies, periodista i dibuixant

Documents destacats

- Blyton, Enid. *Aventura en el barco*. Barcelona: Editorial Molino, 1956.
- Kurtz, Carmen. *Color de fuego*. Madrid: Ediciones Cid, 1964.
- Matute, Ana María. *El país de la pizarra*. Barcelona: Molino, [195-?].
- Ramírez, Pablo. *Dibuixos originals de l'Oest per a la revista Chicos*, entre 1948 i 1952.
- Ramírez, Pablo. *Dibuixos originals de Pablo Ramírez per a diferents retallables*: Gasela, entre 1955 i 1963?.
- Ramírez, Pablo. *Dibuix original per les calcomanies de la sèrie "Coches antiguos"*. Barcelona: Ortega Calcomanias, 1963.
- Ramírez, Pablo. *El paje de los Reyes Magos*. Barcelona: Cervantes, 1963.
- Ramírez, Pablo. *El Fantasma*. *Maravillas* (núm. 432). Madrid: Maravillas, 1947. Pàgina 5
- Ramírez, Pablo. *Dibuix per a l'edició de l'obra Florecilla*, 1962?.
- Ramírez, Pablo. *Dibuix per a la portada de l'obra Nevada*, 1966?.
- Ramírez, Pablo. *Dibuixos originals de Pablo Ramírez per a l'edició de l'obra La princesa Ika de l'editorial Cantábrica*, 1958?.
- Ramírez, Pablo. *Dibuix per per a l'edició de l'obra Wa O'Ka*, 1959.
- Ramírez, Pablo. *Dibuix en color per a l'edició de l'obra El hijo del Sheriff*, 1960.
- Ramírez, Pablo. *Dibuix original per a la coberta de l'obra La torre del misterio*, 1955.

Consulteu tota la relació de documents a

Pablo Ramírez. Artista essencial.

Del 16 d'octubre al 16 de novembre

Biblioteca
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Horari de visita

De dilluns a divendres, de 9 h a 20 h
Dissabtes, de 9 h a 14 h

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital 56 - 08001 - Barcelona
Tel. 93 270 23 00 - A/e: bustia@bnc.cat

www.bnc.cat

1: ELS INICIS I LA IL·LUSTRACIÓ DE REVISTES

“El quiosco modernizó el aspecto de las calles, ya que se convirtió en un espacio expositivo inusual, posibilitando que los ciudadanos conocieran, muy directamente, la estética de su tiempo.” Carlos Pérez

El primer treball publicat de Pablo Ramírez, el *Fantasma*, aparegué a la revista *Maravillas* (núm. 432), l'any 1947. Era un còmic que mostrava, ja des dels inicis, l'interès de l'autor pel *western*.

Pablo Ramírez va realitzar dibuixos d'arquitectura quan estudiava direcció artística l'any 1949, mentre continuava dibuixant còmics, signant-los com a “Pablo”. Col·laborà a les revistes *Chicas* i *Chicos*, il·lustrant relats curts i seccions fixes. Aquí és on es desvetllà l'interès pel realisme d'arrel cinematogràfica nord-americana, que marcarà la seva posterior etapa de portadista.

2: IL·LUSTRACIÓ DE LLIBRE INFANTIL

“Insufla nueva vida a la vieja savia del cuento.” Rafael Santos Torroella

L'any 1956 s'inicià en la il·lustració de contes infantils, generant una estilització de síntesi gràfica, basada en la geometrització de les figures, en la lliure utilització de colors plans i textures a la manera dels dibuixos animats nord-americans de l'època post-Disney.

L'autor actualitzà radicalment clàssics com *Caperucita Roja*, *Cenicienta* o la *Floreccilla*, d'Andersen, però també il·lustrà, en un registre més convencional, textos d'escriptors com Astrid Lingren i Jella Lepman o el *Color de fuego*, de Carmen Kurtz, Premi Lazarillo el 1964.

3: OBRA PRÒPIA : LLIBRE INFANTIL. IMATGE I TEXT

“En su doble condición de escritor e ilustrador va tejiendo un sugerente juego entre lo escrito y lo ilustrado.” Eulalia Adelantado

L'any 1959 va escriure i il·lustrar *Wa O'Ka*, el seu primer conte per a l'editorial Molino, que mostrà aspectes claus de la mitologia de l'artista. A partir de la seva devoció pel *western*, Ramírez construï un relat, protagonitzat per un indi dakota-sioux. El 1961, *El Hijo del Sheriff* reflexionà sobre la convivència entre blancs: violència, enfrontament i armes de foc.

4: IL·LUSTRACIÓ DE LLIBRE JUVENIL

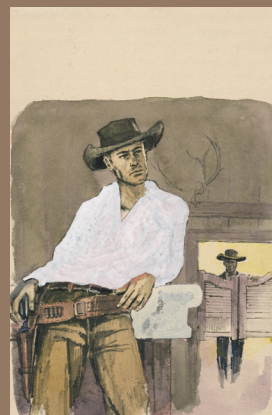
“Des de la seva posició d'il·lustrador, l'artista va tenir un paper de gran rellevància en la difusió de noves formes d'entendre i percebre les imatges.” Miguel Calatayud

Pel que fa a les obres destinades al públic juvenil, alternà els moderns dibuixos de síntesi amb les ben conegudes propostes realistes, d'aspecte fotogràfic, pròpies també del dibuix publicitari dels anys cinquanta i seixanta del segle passat, que empraven per il·lustrar cobertes de títols, per exemple, d'Enid Blyton.

5: IL·LUSTRACIÓ DE LLIBRE PER A ADULTS. UNA IMATGE CINEMATOGRÀFICA

“Las ilustraciones de las portadas aportan un nuevo estilo, tanto desde el punto de vista gráfico como cromático.” Pablo Ramírez Pérez

Especialment a les cobertes de llibres per a adults és on Pablo Ramírez va recórrer a l'estètica del cinema, com a espectacle de masses de l'època per imaginar les seves composicions. En aquest registre, sovint dramatitzava les escenes amb il·luminacions expressionistes i feia enquadraments que semblaven fotogrames. Així ho va fer, per exemple, a les cobertes per a novel·les de Zane Grey, Agatha Christie i altres de la Biblioteca Oro.

6: MATERIAL EFÍMER

“Sus aficiones cinematográficas y de escenotecnia están en la base de su triunfo.” Pedro A. Galera

Gran part de l'ideari professional de Pablo Ramírez es pot veure en aquesta petita mostra d'il·lustracions que recull també alguns materials efímers en els quals es pot apreciar la seva perfecció a l'hora de treballar, com a les mostres de les sèries de cotxes antics, locomotores, avions i personatges per a Calcomanias Ortega (1960-1964) o els animals retallables, amb els quals l'autor ens convida a jugar amb la tercera dimensió.